

4

Araling Panlipunan

Unang Markahan

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na : Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Ang modyul na ito ay masusing sinuri at niribisa ayon sa pamantayan ng DepEd Region 4A at ng Curriculum and Learning Management Division CALABARZON. Ang bawat bahagi ay tiniyak na walang nilabag sa mga panuntunan na sinasaad ng Intellectual Property Rights (IPR) para sa karapatang pagkatuto.

Mga Tagasuri

Araling Panlipunan

Ikaapat na Baitang

Regional Office Management and Development Team: Job S. Zape, Jr., Leonardo C. Cargullo, Romyr L. Lazo, Fe M. Ong-Ongowan, Lhovie A. Cauilan

Schools Division Office Development Team: Vincent Emmanuel Ilagan, Henry P. Contemplacion, Romeo Fule, Maria Ela C. Azul, Asternoelyn J. Banta, Rizalita V. Mendoza, Monrel G. Dumaguit, Emelyn A. Solero, Dean Carlo Hernadez, Eilyn Pearl Nismal, Emiliza Ortiola, Anita G. Navarro, Aldyzon Adeza, Rodrigo M. Rodriguez Jr., Mary Ann L. Tatlongmaria, Evelyn P. De Castro, Erwin P. Legasto, Ely S. Alpe Jr., Gerlie L. Bunag, Ernesto C. Caberte Jr., Jenny Jean E. Balazon, Sonny, Bhoy L. Flores, Julius O. Torculas, Alelie Mari R. Fadul, Hiyasmin D. Capelo, Marilyn E. Macababbad, Allan E. Medenilla, Annalyn M. Flores, Ricky P. Torrenueva, Roselle G. Alon, Beverly W. Siy, Lorna P. Custodio, Ben Reyna

Araling Panlipunan, Ikaapat na Baitang

PIVOT IV-A Learner's Material

Unang Markahan

Unang Edisyon, 2020

Inilathala ng: Kagawaran ng Edukasyon Rehiyon IV-A CALABARZON

Patnugot: Wilfredo E. Cabral

Pangalawang Patnugot: Ruth L. Fuentes

Gabay sa Paggamit ng PIVOT 4A Learner's Material

Para sa Tagapagpadaloy

Ang Modyul na ito ay inihanda upang makatulong sa ating mga mag-aaral na madaling matutuhan ang mga aralin sa asignaturang Araling Panlipunan. Ang mga bahaging nakapaloob dito ay sinigurong naayon sa mga ibinigay na layunin.

Hinihiling ang iyong paggabay sa ating mga mag-aaral para sa ng paggamit nito. Malaki ang iyong maitutulong sa pag-unlad nila sa pagpapakita ng kakayahang may tiwala sa sarili na kanilang magiging gabay sa mga sumusunod na aralin.

Salamat sa iyo!

Para sa Mag-aaral

Ang modyul na ito ay ginawa bilang tugon sa iyong pangangailangan. Layunin nitong matulungan ka sa iyong pag-aaral habang wala ka sa loob ng silid-aralan. Hangad din nitong madulutan ka ng mga makabuluhang oportunidad sa pagkatuto.

Ang sumusunod ay mahahalagang paalala sa paggamit ng modyul na ito:

1. Gamitin ang modyul nang may pag-iingat. Huwag lalagyan ng anumang marka o sulat ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.
2. Basahing mabuti ang mga panuto bago gawin ang bawat pagsasanay.
3. Maging tapat at may integridad sa pagsasagawa ng mga gawain at sa pagwawasto ng mga kasagutan.
4. Tapusin ang kasalukuyang gawain bago pumunta sa iba pang pagsasanay.
5. Pakibalik ang modyul na ito sa iyong guro o tagapagpadaloy kung tapos nang sagutin lahat ng pagsasanay.

Kung sakaling ikaw ay mahirapang sagutin ang mga gawain sa modyul na ito, huwag mag-aalinlangang konsultahin ang inyong guro o tagapagpadaloy. Maaari ka rin humingi ng tulong kay nanay o tatay, o sa nakatatanda mong kapatid o sino man sa iyong mga kasama sa bahay na mas nakatatanda sa iyo. Laging itanim sa iyong isipang hindi ka nag-iisa.

Umaasa kami, sa pamamagitan ng modyul na ito, makararanas ka ng makahulugang pagkatuto at makakakuha ka ng malalim na pang-unawa sa kaugnay na mga kompetensi sa MELC. Kaya mo ito!

Mga Bahagi ng PIVOT Modyul

	Bahagi ng LM	Nilalaman
Panimula	Alamin	Ang bahaging ito ay naglalahad ng MELC at ninanais na outcome ng pagkatuto para sa araw o lingo, layunin ng aralin, pangunahing nilalaman at mga kaugnay na halimbawa para makita ng mag-aaral ang sariling kaalaman tungkol sa nilalaman at kasanayang kailangan para sa aralin.
	Suriin	
Pagpapaunlad	Subukin	Ang bahaging ito ay naghahanap ng mga aktibidad, gawain, nilalaman na mahalaga at kawili-wili sa mag-aaral, karamihan sa mga gawain ay umiinog lamang sa mga konseptong magpapaunlad at magpapahusay ng mga kasanayan sa MELC lalo na ang bahaging ito ay nagbibigay ng oras para makita ng mag-aaral ang alam niya, hindi pa niya alam at ano pa ang gusto niyang malaman at matutuhan.
	Tuklasin	
	Pagyamanin	
Pakikipagpalihan	Isagawa	Ang bahaging ito ay may iba't ibang gawain at oportunidad sa pagbuo ng kailangang Knowledge Skills and Attitude (KSA). Pinahihintulutan ng guro ang mga mag-aaral na makisali sa iba't ibang gawain at oportunidad sa pagbuo ng kanilang mga KSA upang makahulugang mapag-ugnay-ugnay ang kanilang mga natutuhan pagkatapos ng mga gawain sa D. Inilalantad ng bahaging ito sa mag-aaral ang totoong sitwasyon/gawain ng buhay na magpapasidhi ng kaniyang interes upang matugunan ang inaasahan, gawing kasiya-siya ang kanilang pagganap o lumikha ng isang produkto o gawain upang ganap niyang maunawaan ang mga kasanayan at konsepto.
	Linangin	
	Iangkop	
Paglalapat	Isaisip	Ang bahaging ito ay nagtuturo sa mag-aaral ng proseso na maipakikita nila ang mga ideya, interpretasyon, pananaw, o pagpapahalaga at makalikha ng mga piraso ng impormasyon na magiging bahagi ng kanilang kaalaman sa pagbibigay ng repleksiyon, pag-uugnay o paggamit nang epektibong nito sa alinmang sitwasyon o konteksto. Hinihikayat ng bahaging ito ang mga mag-aaral na lumikha ng mga estrukturang konseptuwal na nagbibigay sa kanila ng pagkakataong pagsamahin ang mga bago at lumang natutuhan.
	Tayahin	

Natatalakay ang Konsepto ng Bansa

Aralin

Ang araling ito ay ginawa at isinulat para sa iyo bilang isang mag-aaral. Ito ay makatutulong upang matutuhan ang mga konsepto ng bansa. Ang sakop ng aralin ay magamit sa anumang kalagayan ng mag-aaral. Ang mga salitang ginamit dito ay angkop sa lebel ng pang-unawa ng mag-aaral na naaayon sa pamantayan nito. Inaasahan na maipamamalas mo ang pang-unawa sa pagkakakilanlan ng bansa ayon sa mga katangiang heograpikal gamit ang mapa, matatalakay ang konsepto ng bansa, mabubuo ang kahulugan ng bansa at maipapaliwanag na ang Pilipinas ay isang bansa.

D

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Isulat ang **TAMA** kung wasto ang ipinahahayag ng pangungusap at **MALI** kung hindi wasto ang nakasaad. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

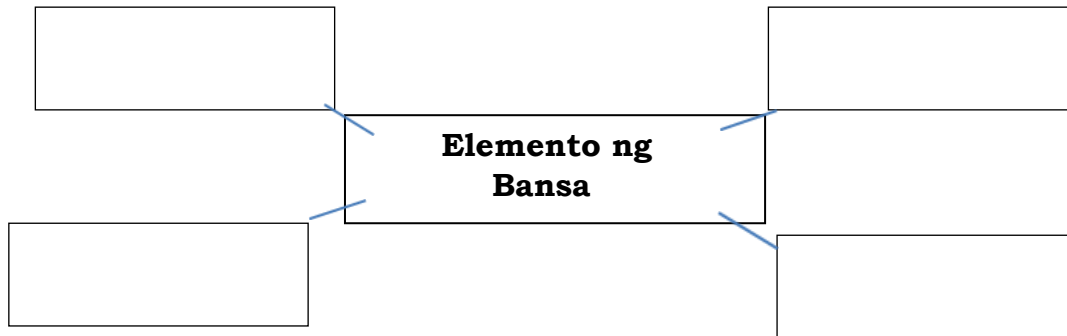
- _____ 1. Ang bansa ay isang lugar o teritoryo na may naninirahang mga tao.
- _____ 2. Ang bansa ay matatawag na bansa kung ito ay binubuo ng apat na elemento.
- _____ 3. Ang bansa ay kinakailangan ng isang pamahalaan.
- _____ 4. Ang teritoryo ay tumutukoy sa lawak na nasasakop sa isang lugar.
- _____ 5. Ang Pilipinas ay maituturing na isang bansa.
- _____ 6. Ang bansa ay hindi kinakailangan ng mga mamamayan.
- _____ 7. Soberanya ang tawag sa kapangyarihan ng namamahala sa kanyang nasasakupan.
- _____ 8. Ang mga tao o grupo ng mga tao ay may kaniya-kaniyang kultura, wika, at paniniwala.
- _____ 9. Ang Pilipinas ay may isang pamahalaan na tumutugon sa mga pangangailangan.
- _____ 10. Hindi mahalaga kung ang teritoryo ng isang bansa ay malaki o maliit.

Ang bansa ay lugar o teritoryo na may naninirahang mga grupo ng mga tao na may magkakatulad na kulturang pinanggalingan kung saan makikita ang iisa o pare-parehong wika, pamana, relihiyon, at lahi.

Ang isang bansa ay maituturing na bansa kung ito ay binubuo ng apat na elemento ng pagkabansa- tao, teritoryo, pamahalaan, at ganap na kalayaan o soberanya.

Ang Pilipinas ay isang bansa dahil may naninirahan ditong tao, may sariling teritoryo, may pamahalaan, at ganap na kalayaan.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Ilagay sa bawat kahon ang elemento o katangian ng isang bansa. Gawin ito sa sagutang papel.

May apat na elemento ang bansa. Ito ang tao, teritoryo, pamahalaan, at soberanya o ganap na kalayaan.

Tao

Ang tao ay tumutukoy sa grupong naninirahan sa loob ng isang teritoryo na bumubuo sa populasyon ng bansa.

Teritoryo

Ang teritoryo ay tumutukoy sa lawak ng lupain at katubigan kasama na ang himpapawid at kalawakan sa itaas nito. Ito rin ang tinitirhan ng mga tao na pinamumunuan ng pamahalaan.

Pamahalaan

Ang pamahalaan ay isang samahan o organisasyon politikal na itinataguyod ng mga grupo ng tao na naglalayong magtatag ng kaayusan at nagpapanatili ng isang sibilisadong lipunan.

Soberanya

Ang soberanya o ganap na kalayaan ay tumutukoy sa kapangyarihan ng pamahalaang mamahala sa kanyang nasasakupan. Tumutukoy rin ito sa kalayaang magpatupad ng mga programa nang hindi pinakikialaman ng ibang bansa.

Dalawa ang anyo ng soberanya - panloob at panlabas. Ang **panloob** na soberanya ay ang pangangalaga ng sariling kalayaan. Ang **panlabas** na soberanya ay ang pagkilala ng ibang bansa sa kalayaang ito.

Hindi maituturing na bansa ang isang bansa kung may isa o higit pang kulang sa alinman sa apat na binanggit na elemento o katangian. Sa kasalukuyan may mahigit na 200 bansa ang nagtataglay ng apat na elemento ng pagiging ganap na bansa. Kabilang ang Pilipinas sa mga bansang ito. Ilang lugar sa mundo na maituturing na bansa ay ang United States of America, Australia, United Kingdom, Saudi Arabia at China.

E

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Punuan ang bawat patlang ng wastong salita upang mabuo ang kaisipan. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Ang _____ ay isang lugar o teritoryo na may naninirahang mga grupo ng _____ na may magkakatulad na kulturang pinanggalingan kung kaya makikita ang iisa o pare-parehong _____ pamana, relihiyon, at lahi.

Ang isang bansa ay maituturing na bansa kung ito ay binubuo ng apat na _____ ng pagkabansa-tao, teritoryo, pamahalaan, at ganap na kalayaan o soberanya.

Ang _____ ay isang bansa dahil may naninirahan ditong tao, may sariling teritoryo may pamahalaan at ganap na kalayaan.

1. Ang bansa ay lugar o teritoryo na may naninirahang mga grupo ng tao na may magkakatulad na kulturang pinanggalingan kung saan makikita ang iisa o pare-parehong wika, pamana, relihiyon, at lahi.
2. Ang isang bansa ay maituturing na bansa kung ito ay binubuo ng apat na elemento ng pagkabansa — tao, teritoryo, pamahalaan, at ganap na kalayaan o soberanya.
3. Ang Pilipinas ay isang bansa dahil may mga naninirahan ditong tao, may sariling teritoryo, may pamahalaan, at may ganap na kalayaan.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Lagyan ng tsek (/) ang bilang ng pangungusap na nagsasabi ng katangian ng isang lugar para maituring na isang bansa at ekis (X) kung hindi. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. May mga mamamayang naninirahan sa bansa.
2. Pinamamahalaan ng iba pang bansa.
3. Binubuo ng tao, pamahalaan, at teritoryo lamang.
4. May sariling pamahalaan ang isang bansa.
5. May sariling teritoryo na tumutukoy sa lupain at katubigan kasama na ang himpapawid at kalawakan sa itaas nito.

A

Gawain sa Pagkatuto Bilang 5: Pagtambalin ang Hanay A at Hanay B. Isulat ang titik sa unahan ng bawat bilang. Gawin ito sa inyong sagutang papel.

Hanay A

- _____ 1. Kapangyarihan ng isang bansa
- _____ 2. Saklaw na lupain sa ilalim ng isang namumuno, estado, lungsod at iba pa
- _____ 3. Mga grupo na naninirahan sa isang bansa
- _____ 4. Nagpapatupad ng ganap na kapangyarihan ng mga mamamayan
- _____ 5. Bansa ng mga Pilipino

Hanay B

- a. tao
- b. soberanya
- c. teritoryo
- d. Pilipinas
- e. pamahalaan

Relatibong Lokasyon ng Pilipinas Batay sa mga Nakapaligid Dito

I

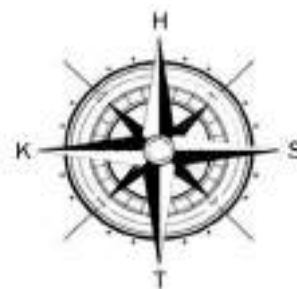
Aralin

Ang araling ito ay ginawa at isinulat para sa iyo bilang isang mag-aaral. Ito ay makatutulong upang matutuhan ang relatibong lokasyon ng Pilipinas batay sa mga nakapaligid dito gamit ang pangunahin at pangalawang direksyon. Inaasahan na maipamamalas mo ang pang-unawa sa pagkakakilanlan ng bansa ayon sa mga katangiang heograpikal gamit ang mapa, matukoy ang relatibong lokasyon (relative location) ng Pilipinas batay sa mga nakapaligid dito at magamit ang pangunahin at pangalawang direksyon.

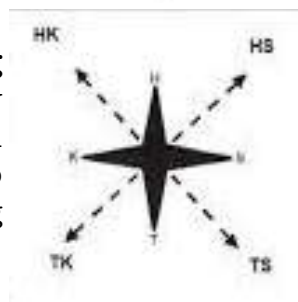

Upang malaman natin ang kinalalagyan o lokasyon ng ating bansa, kailangang muna nating pag-aralan ang mga pangunahing direksyon at pangalawang direksyon.

Apat ang pangunahing direksyon—hilaga, timog, silangan, at kanluran. Sa mapa, matatagpuan sa sumusunod na posisyon ang apat na pangunahing direksyon.

Ang mga direksyon sa pagitan ng mga pangunahing direksyon ay tinatawag na **pangalawang direksyon**. Ang mga pangalawang direksyon ay Hilagang-kanluran, Hilagang-silangan, Timog-kanluran at Timog-silangan. Tandaan na nauunang binabanggit o isinisulat ang pangunahing direksyon na hilaga o timog kapag nagbibigay ng pangalawang direksyon.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Tukuyin ang pangalan ng mga pangalawang direksyon.

HK _____

TK _____

HS _____

TS _____

D

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Basahin at unawain ang bawat pangungusap. Isulat ang titik ng tamang sagot sa sagutang papel.

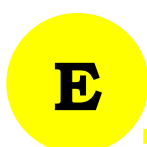
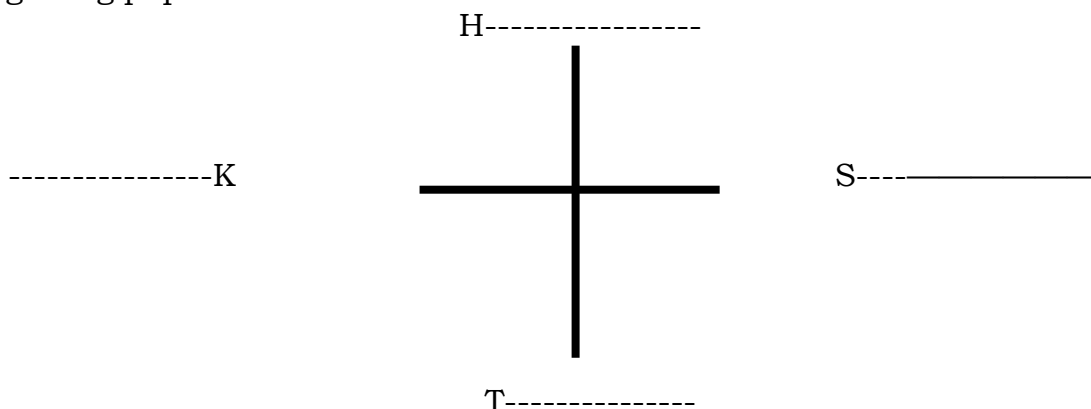
1. Ang Pilipinas ay matatagpuan sa _____ ng Asya.
 A. hilagang-kanluran C. timog-silangan
 B. timog-kanluran D. hilagang-timog
2. Ang Pilipinas ay tinaguriang _____ bilang bahagi ito ng kontinente.
 A. Pintuan ng Asya C. Pintuan ng mga Dayuhan
 B. Pintuan ng mga Pilipino D. Pintuan ng kayamanan
3. Paano matutukoy ang kinalalagyan ng Pilipinas?
 A. batay sa kaugnay na kinalalagyan B. batay sa saligang batas
 C. batay sa mga bansa D. batay sa globo at mapa
4. Kung pagbabatayan ang pangunahing direksyon, ano-ano ang mga anyong lupa na nakapaligid dito?
 A. China, Taiwan, Vietnam C. Taiwan, Indonesia, Vietnam
 B. Amerika, Thailand, Singapore D. Hongkong, Thailand, Vietnam
5. Kung pagbabatayan ang pangunahing direksyon, ano-ano ang mga anyong tubig na nakapaligid dito?
 A. Bashi Channel, Pasipiko, Celebes, Timog China
 B. Ilog Nile, Paracel, Borneo, Kanlurang China
 C. Pasipiko, Paracel Celebes, Ilog Nile
 D. Timog China, Celebes, Paracel, Ilog Nile

Ang Pilipinas ay napaliligiran ng mga anyong lupa sa hilaga ay Taiwan, Timog Indonesia, kanluran ay Vietnam, ang mga anyong tubig ay ang Bashi Channel sa hilaga, Karagatang Pasipiko sa silangan, Dagat Celebes at Dagat Sulu sa timog at Dagat Timog Tsina sa kanluran.

Sa pagitan ng mga pangunahing direksiyon ay ang mga pangalawang direksiyon. Kung natatandaan mo pa, ito ang hilagang-silangan, timog-silangan, hilagang-kanluran, at timog-kanluran. Kung pagbabatayan ang mga pangalawang direksiyon, matutukoy rin ang kinalalagyan ng Pilipinas na napaliligiran ng dagat ng Pilipinas sa hilagang-silangan, mga isla ng Palau sa timog-silangan, mga isla ng Paracel sa hilagang-kanluran, at Borneo sa timog-kanluran nito.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Isulat sa bawat direksyon ang mga anyong lupa at anyong tubig na nakapaligid sa Pilipinas. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Gamitin ang mapa ng mundo. Hanapin ang mga anyong lupa at anyong tubig na nakapaligid sa Pilipinas. Gamitin ang pangunahin direksyon. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Pangunahing Direksyon	Anyong lupa	Anyong tubig
Hilaga		
Silangan		
Timog		
Kanluran		

Gawain sa Pagkatuto Bilang 5 : Isulat sa patlang ang **H** kung sa gawing hilaga, **S** kung sa gawing silangan, **T** Kung sa gawing timog, at **K** kung sa kanluran ng Pilipinas makikita ang mga nasa ibaba. Gawin ito sa sagutang papel.

_____ 1. Cambodia	_____ 6. Karagatang Pasipiko
_____ 2. Taiwan	_____ 7. Indonesia
_____ 3. Dagat Kanlurang Pilipinas	_____ 8. Bashi Channel
_____ 4. Brunei	_____ 9. Dagat Celebes
_____ 5. Dagat Sulu	_____ 10. Vietnam

Ang relatibong lokasyon o kaugnay na kinalalagyan ng bansa ay ang direksiyon o lokasyon ng isang lugar batay sa kinalalagyan ng mga katabi o kalapit nitong lugar. Kung gagamitin ang mga pangunahing direksiyon, ang Pilipinas ay napaliligiran ng bansang Taiwan at Bashi Channel sa hilaga, Karagatang Pasipiko sa silangan, mga bansang Brunei

at Indonesia at mga dagat Celebes at Sulu sa timog, at ng bansang Vietnam at Dagat Kanlurang Pilipinas sa kanluran. Kung ang mga pangalawang direksiyon ang gagamitin, napaliligiran ang bansa ng dagat ng Pilipinas sa hilagang-silangan, mga isla ng Palau sa timog-silangan, mga isla ng Paracel sa hilagang-kanluran, at Borneo sa timog-kanluran.

A

Gawain sa Pagkatuto Bilang 6: Basahin ang bawat pangungusap. Piliin ang letra ng tamang sagot. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

- Nakatutulong sa pagbibigay ng lokasyon ng isang lugar ang pagtukoy sa kinalalagyan ng mga katabing lugar nito. Ito ang tinatawag na _____ lokasyon.
 A. pangalawang C. relatibong
 B. pangunahing D. isang
- Ang Pilipinas ay bahagi ng rehiyong _____ Asya.
 A. hilagang-silangan C. hilagang-kanluran
 B. timog-silangan D. timog-kanluran
- Ang Pilipinas ay tinaguriang _____ bilang bahagi ito ng kontinente.
 A. Pintuan ng Asya C. Pintuan ng mga Dayuhan
 B. Pintuan ng mga Pilipino D. Pintuan ng Kayamanan
- Ang direksyon ng Vietnam mula sa Pilipinas ay nasa gawing _____.
 A. Hilaga C. Kanluaran
 B. Silangan D. Timog
- Ang pinakamalapit na bansa sa hilaga ng Pilipinas ay _____.
 A. China C. Hongkong
 B. Taiwan D. Japan
- Ang pinakamalayong bansa sa kanluran ng Pilipinas ay ang _____.
 A. Laos C. Myanmar
 B. Thailand D. Cambodia
- Ang anyong tubig na nasa timog na bahagi ng Pilipinas ay ang _____.
 A. Bashi Channel C. Karagatang Pasipiko
 B. Dagat Celebes D. Dagat Kanlurang Pilipinas
- Ang pagtukoy sa relatibong lokasyon ay mahalaga upang _____.
 A. madaling marating ang isang bansa
 B. madaling malampasan ang mga bansa
 C. madaling mailarawan ang isang bansa
 D. madaling matukoy ang kinaroroonan ng isang bansa
- Ilan ang pangunahing direksyon na pinagbabatayan sa pagtukoy ng relatibong lokasyon?
 A. 4 C. 8
 B. 6 D. 10
- Ito ang pinakamalaking karagatan sa buong mundo na matatagpuan sa gawing silangan ng Pilipinas.
 A. Karagatang Indian C. Karagatang Atlantiko
 B. Karagatang Antartiko D. Karagatang Pasipiko

Mga Hangganan at Lawak ng Teritoryo ng Pilipinas

Aralin

I

Ang araling ito ay ginawa at isinulat para sa iyo bilang isang mag-aaral. Ito ay makatutulong upang matutuhan ang kinalalagyan ng bansa sa rehiyon ng Asya at mundo. Hangad namin sa pamamagitan nito ay maipagmamalaki mo ang Pilipinas at mapukaw ang iyong damdaming makabayan. Inaasahan na maipamamalas ang pang-unawa sa pagkakakilanlan ng bansa ayon sa mga katangiang heograpikal gamit ang mapa, matukoy sa mapa ang kinalalagyan ng bansa sa rehiyong Asya sa mundo, makapagsagawa ng interpretasyon tungkol sa kinalalagyan ng bansa gamit ang mga batayang heograpiya tulad ng iskala, distansya at direksyon at matukoy ang mga hangganan at lawak ng teritoryo ng Pilipinas gamit ang mapa.

Tingnan ang mapa ng mundo. Hanapin ang ating bansa. Saang bahagi ng mundo naroroon ang Pilipinas?

Ang daigdig ay may pitong kontinente mula sa pinakamalaki hanggang sa pinakamaliit: Asya, Africa, Hilagang Amerika, Timog Amerika, Antartika, Europa, at Australia.

Ang Pilipinas ay matatagpuan sa Hilagang Hemispera sa kontinente ng Asya. Ito ay nasa gitna ng ekwador at ng Tropiko ng Kanser. Ang ating bansa ay bahagi ng rehiyon ng Timog-Silangang Asya. Inilalarawan sa iba't ibang paraan ang kinaroroonan o lokasyon ng isang bansa: maaaring ito ay relatibo (relative) o tiyak (absolute) na lokasyon. Lokasyong pang-heograpiya ang tawag sa mga ito. Ang tiyak na lokasyon ng ating bansa ay 4° - 21° hilagang latitud at 116° - 127° silangang longhitud.

D

Ang teritoryo ay tumutukoy sa sukat ng isang lupain saklaw ng isang estado. Maari itong kalupaan, katubigan, karagatan, at kalawakang itaas.

Ang pambansang teritoryo ng Pilipinas ay batay sa Artikulo I ng Saligang Batas ng 1987 ay binubuo ng kapuluan ng Pilipinas. Kasama rito ang lahat ng mga pulo at mga karagatang nakapaloob dito. Kasama rin ang lahat ng iba pang teritoryo na nasa ganap na kapangyarihan o hurisdiksyon ng Pilipinas.

Ang Pilipinas ay isang kapuluang may humigit-kumulang na 7, 107 malalaki at maliliit na mga pulo. Ito ang dahilan kung bakit ang Pilipinas ay tinatawag na isang arkipelago. Ang kabuuang sukat ng bansa ay 300, 000 kilometro kwadrado. May 1,851 kilometro ang haba mula sa hilaga patimog at umaabot naman sa 1,107 kilometro ang lawak nito mula sa kanluran pasilangan.

Ang pinakadulong hilaga ng Pilipinas ay ang Y'ami, na kabilang sa pangkat ng mga pulo sa lalawigan ng Batanes. Ang nasa pinakadulong timog naman ng ating bansa ay ang pulo ng Saluag na bahagi ng pangkat ng mga isla sa Sibatu sa lalawigan ng Tawi-Tawi. Ang pinakadulong pulo sa kanluran ng Pilipinas ay ang Balabac. At sa pinakadulong pulo sa silangan ay ang Pusan Point sa Mindanao.

Ang **iskala** ay kinakatawan ng dalawang bilang na nagpapakita ng proporsiyon ng tunay na laki o sukat ng isang pook o bagay at ang katumbas na sukat o laki at layo ng mga lugar sa mapa.

Halimbawa: iskala sa kilometro 1:100

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Magsanay sa paggamit ng iskala. Alamin ang tunay na distansya sa pamamagitan ng iskala. Sagutan ang mga sumusunod. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Iskala: 1cm = 100 km

1. 4 cm	= _____ km	4. 39 cm	= _____ km
2. 12 cm	= _____ km	5. 50 cm	= _____ km
3. 45 cm	= _____ km		

E

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Punan ng wastong sagot ang bawat patlang. Isulat ang sagot sa papel.

1. Ang Pilipinas ay matatagpuan sa kontinente ng _____.
2. Ang Pilipinas ay bahagi ng rehiyong _____ Asya.
3. Ang bilang ng malalaki at maliliit na pulo sa Pilipinas ay _____.
4. Ang kabuuang sukat ng lupain ng Pilipinas ay umaabot sa _____ kilometro kwadrado.
5. Ang lupain ng Pilipinas ay nasa pagitan ng _____ at _____ hilagang latitud.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Hanapin sa Hanay B ang tinutukoy sa bawat bilang sa Hanay A. Isulat ang letra ng sagot sa sagutang papel.

Hanay A

1. Pinakadulong pulo sa hilaga ng bansa
  2. Pinakadulong pulo ng bansa sa timog
  3. Anyong tubig sa gawing silangan ng bansa
  4. Dagat sa bahaging timog ng bansa
  5. Anyong tubig na nasa gawing hilaga ng bansa
- Pasipiko

Hanay B

- A. Bashi Channel
- B. Dagat Celebes
- C. Y'ami
- D. Saluag
- E. Karagatang

Ang Pilipinas ay bahagi ng kontinente ng Asya. Matatagpuan ito sa rehiyon ng Timog-silangang Asya. Napaliligiran ito ng Bashi Channel sa hilaga, Karagatang Pasipiko sa silangan, Dagat Celebes sa timog, at Dagat Kanlurang Pilipinas sa kanluran.

Ang pambansang teritoryo ng Pilipinas ay batay sa Artikulo I ng Saligang Batas ng 1987 ay binubuo ng kapuluan ng Pilipinas. Kasama rito ang lahat ng mga pulo at mga karagatang nakapaloob dito. Kasama rin ang lahat ng iba pang teritoryo na nasa ganap na kapangyarihan o hurisdiksyon ng Pilipinas. Binubuo ito ng kalupaan, katubigan, at himpapawirin.

Ang kabuuang sukat ng bansa ay umaabot sa 300, 000 kilometro kuwadrado. May 1,851 kilometro ang haba nito mula sa hilaga patimog, at umaabot naman sa 1,107 kilometro ang lawak mula sa kanluran pasilangan.

A

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Piliin ang titik ng tamang sagot. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Aling bansa ang ikalawa sa pinakamalaking kapuluan sa rehiyon ng Timog– Silangang Asya sa gawing itaas ng ekwador?
A. Pilipinas   B. Taiwan   C. Indonesia   D. Vietnam
2. Anong anyong tubig ang nasa Timog ng Pilipinas?
A. Karagatang Pasipiko   C. Dagat Kanlurang Pilipinas
B. Dagat Celebes   D. Dagat Silangang Pilipinas
3. Ano ang eksaktong lokasyon ng Pilipinas sa globo at mapa?
A. 4° - 21° hilagang latitud at 116° - 127° silangang longhitud
B. 4° - 20° hilagang latitud at 114° - 127° silangang longhitud
C. 4° - 21° hilagang latitud at 116° - 125° silangang longhitud
D. 4° - 19° hilagang latitud at 116° - 127° silangang longhitud
4. Kung ang bawat sentimetro sa iskala ay katumbas ng 100 kilometro, ang 3 sentimetro ay magiging katumbas ng _____
A. 200 km   B. 150 km   C. 100 km   D. 300 km

5. Kung ang bawat sentimetro sa iskala ay katumbas ng 500 kilometro, ang 10 kilometro ay magiging katumbas ng_____
- A. 2000 cm   B. 5000 cm   C. 1000 cm   D. 50,000 cm
6. Sa pag-alam ng lokasyon ng isang lugar dapat na malaman ang mga bansang nakapalibot dito. Anong bansa ang nasa hilaga ng Pilipinas?
- A. Taiwan   B. Vietnam   C. Malaysia   D. Indonesia
7. Anong anyong tubig ang nasa hilagang-silangan ng Pilipinas?
- A. Dagat ng Pilipinas   C. Dagat ng Kanlurang Pilipinas
B. Dagat Sulu   D. Dagat Celebes
8. Alin sa mga sumusunod na pangungusap ang angkop na paglalarawan sa Pilipinas?
- A. Ang Pilipinas ay kapuluang napapaligiran ng lupa.
B. Ang Pilipinas ang may pinakamataas na populasyon.
C. Sa Pilipinas matatagpuan ang lahat ng uri ng hayop.
D. Ang Pilipinas ay kapuluang napaliligiran ng tubig
9. Kung ihahambing mo sa kapuluan ng Indonesia, ano ang masasabi mo sa lawak ng teritoryo ng Pilipinas?
- A. kasinlaki   C. mas maliit
B. mas malaki   D. malaking-malaki
10. Ilarawan ang Pilipinas.
- 1) Malapit ito sa ekwador.
2) Nasa mababang latitud ito.
3) Nasa pagitan ito ng ekwador at Tropiko ng Kanser.
4) Pahilis ang natatanggap na sikat ng araw nito.
- A. 1,2,3   B. 2,3,4   C. 1 at 2   D. 3 at 4

Ugnayan ng Lokasyon ng Pilipinas sa Heograpiya nito

I

Aralin

Bilang isang mag-aaral sa Ikaapat na Baitang natutunan mo ang mga hangganan at lawak ng teritoryo ng Pilipinas.

Sa aralin na ito inaasahang masusuri mo ang ugnayan ng lokasyon ng Pilipinas sa heograpiya nito. Pagkatapos ng aralin ikaw ay inaasahan na malaman ang kahulugan ng lokasyon at heograpiya at masuri ang ugnayan nito.

Ang Pilipinas bilang isang bansang Insular

Mahalaga sa Pilipinas ang pagiging insular na bansa nito dahil nakapagbibigay ito ng kapakinabangan. Akmang-akma ang mga baybaying-dagat sa pagpatatayo ng Tanggulang Pambansa. Nakapagtatayo ng maraming daungan na nagsisilbing daanan ng mga sasakyang pandagat na nagdadala ng mga pasahero at mga kalakal mula sa loob at labas ng bansa.

Sa mga dagat ding nakapalibot sa bansa nakakukuha ng mga yamang dagat na nakatutulong sa kabuhayan ng mamamayan. Nagsisilbi ring pang-akit sa mga turista ang kagandahan ng mga dagat at baybayin nito.

D

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Sagutin ang mga sumusunod na tanong.

1. Ano ba ang ibig sabihin ng salitang Maritime o Insular?
2. Bakit kaya tinawag na bansang maritime o insular ang Pilipinas?

Ang **lokasyon** ay ang kinalalagyan ng isang bagay.

Ang **heograpiya** ay tawag sa pag-aaral o paglalarawan ng anyo ng isang lugar at ng pamumuhay rito.

Ang **maritime o insular** ay tumutukoy sa mga katubigang nakapaligid sa isang bansa. Dahil sa pagiging kapuluan ng bansang Pilipinas, asahan na ito ay napalilibutan ng mga dagat at karagatan.

Ang bansang Pilipinas ay isang maritime o insular. Makikita sa ga-wing silangan ng bansa ang Karagatang Pasipiko, nasa gawing hilaga ang Bashi Channel at sa kanluran naman ang Dagat Kanlurang Pilipinas. Ang Dagat Celebes naman ay nasa gawing timog ng bansa. Ang **Pulo ng Y'ami** ang pinakdulong pulo ng bansa sa gawing hilaga. Ang pulo naman ng **Salauag** ang pinakadulong pulo sa gawing timog ng bansa.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Batay sa mapa ng Pilipinas, sagutin ang mga tanong. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Tanong:

1. Ano ang bansa na nasa hilaga ng Pilipinas?
2. Ano ang karagatang nasa silangan ng Pilipinas?
3. Ano ang dagat na nasa timog ng Pilipinas?
4. Ano ang bansa ang nasa bahaging timog ng Pilipinas?
5. Ano ang dagat sa kanlurang bahagi ng Pilipinas?

E

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Lagyan ng tsek (/) ang bilang ng pangungusap na nagsasaad ng tama. Gawin ito sa inyong sagutang papel.

1. Ang maritime o insular ay tumutukoy sa mga katubigang nakapaligid sa isang bansa.
2. Ang heograpiya ay ang kinalalagyan ng isang bagay.
3. Ang bansang Pilipinas ay isang maritime o insular.
4. Ang Bashi Channel naman ay nasa gawing timog ng bansa.
5. Ang pulo naman ng Salauag ang pinakadulong pulo sa gawing timog ng bansa.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Basahin ang pangungusap. Piliin ang tamang sagot sa kahon. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Pulo ng Y'ami	Pulo ng Salauag	Maritime
Karagatang Pasipiko	Bashi Channel	Heograpiya
Lokasyon	Relatibong lokasyon	Dagat Celebes
Dagat Kanlurang Pilipinas		

1. Ang _____ ay ang pinakadulong pulo na matatagpuan sa gawing timog ng bansa.
2. Ang _____ ang anyong tubig na matatagpuan sa bahagi

ng silangan ng ating bansa.

3. Ang _____ ay ang pinakadulong pulo ng bansa sa gawing hilaga.
4. Ang anyong tubig na matatagpuan sa gawing hilaga ng bansa ay _____
5. Ang _____ ay ang anyong tubig na matatagpuan sa gawing kanluran ng Pilipinas.
6. Ang _____ ay ang kinalalagyan ng isang bagay.
7. Ang _____ ay tawag sa pag-aaral o paglalarawan ng anyo ng isang lugar at ng pamumuhay rito.
8. Ang _____ ay tumutukoy sa mga katubigang nakapaligid sa isang bansa dahil sa pagiging kapuluan ng bansang Pilipinas.
9. Ang _____ ay tumutukoy sa kinalalagyan ng isang lugar batay sa layo o kinalalagyan ng mga lugar na nakapaligid dito.
10. Ang _____ ay nasa gawing timog ng ating bansa.

Ang bansang Pilipinas ay isang maritime o insular. Makikita sa gawing silangan ng bansa ang Karagatang Pasipiko, nasa gawing hilaga ang Bashi Channel at sa kanluran naman ang Dagat Kanlurang Pilipinas. Ang Dagat Celebes naman ay nasa gawing timog ng bansa.

Ang **Pulo ng Y'ami** ang pinakadulong pulo ng bansa sa gawing hilaga. Ang pulo naman ng **Salauag** ang pinakadulong pulo sa gawing timog ng bansa. Mahalaga para sa bansang Pilipinas ang pagiging insular na bansa dahil nakapagbibigay ito ng mga kapakipakinabang na makatutulong sa pag-unlad ng bansa.

A

Gawain sa Pagkatuto Bilang 5: Basahin ang mga tanong. Isulat sa patlang ang titik ng tamang sagot. Gawin ito sa inyong sagutang papel.

- _____ 1. Ang pulo na nasa pinakadulo sa hilaga ng bansa.
A. Y'ami
B. Sulu
C. Salauag
D. Batanes
- _____ 2. Ang _____ tawag sa pag-aaral o paglalarawan ng anyo ng isang lugar at ng pamumuhay rito.
A. Maritima
B. Lokasyon
C. Heograpiya
D. Topograpiya
- _____ 3. Ang anyong tubig na nasa silangan bahagi ng Pilipinas ay _____.
A. Dagat Celebes
B. Bashi Channel
C. Karagatang Pasipiko
D. Dagat Kanlurang Pilipinas
- _____ 4. Saang direksyon ng Pilipinas matatagpuan ng Dagat Celebes?
A. Timog ng bansa
B. Hilaga ng bansa
C. Silangan ng bansa
D. Kanluran ng bansa
- _____ 5. Ang pinakadulong pulo ng Pilipinas sa gawing timog ng bansa.
A. Y'ami
B. Sulu
C. Salauag
D. Batanes
- _____ 6. Ang _____ ay ang kinalalagyan ng isang bagay.
A. Maritima
B. Lokasyon
C. Heograpiya
D. Topograpiya

Ang Pagkakilanlang Heograpikal

Aralin

Ang araling ito ay ginawa upang matutunan mo ang pagkakilanlang heograpikal ng ating bansa.

Sagana sa likas na yaman ang ating bansa at ito ay makikita lang sa ating kapaligiran. Kailangan natin ang likas na yaman ng ating bansa sapagkat ito ang pinanggagalingan ng lahat ng ating mga pangunahing pangangailangan.

Matapos mong mapag-aralan ang aralin na ito, inaasahang ikaw ay makapaglalarawan ng pagkakilanlang heograpikal ng Pilipinas at mahalagang malaman natin ang iba't ibang anyong lupa at anyong tubig na nakapaligid sa ating bansa upang kahit saan man tayo makarating masasabi natin at maipagmamalaki ang mga nakapaloob dito.

Ano-ano ang mga kalupaang madalas mong pinupuntahan?

Ano-ano namang mga lugar na may anyong tubig ang narating mo na?

Paano mo ito maipagmamalaki sa iyong mga kaklase?

D

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Piliin ang titik ng tamang sagot sa bawat bilang. Isulat ang titik ng sagot sa inyong sagutang papel.

- Ito ay mga bagay na nagmumula sa kalikasan kung saan nanggagaling ang mga pangunahing pangangailangan ng mga tao.
  - Yamang lupa
  - Yamang tubig
  - Yamang Mineral
  - Likas na Yaman
- Itinuturing na pinakamahalagang pangunahing likas na yaman ng ating bansa.
  - Yamang lupa
  - Yamang tubig
  - Yamang Mineral
  - Likas na Yaman
- Isang anyong lupa na patag. Karaniwan dito naninirahan ang mga tao at ginagawa itong pastulan ng mga alagang hayop.
  - kapatagan
  - burol
  - lambak
  - talampas
- Ano ang pangunahing pakinabang ng mga Pilipino sa yamang tubig ng bansa?
  - Pinagkukunan ng elektrisidad
  - Turismo
  - Transportasyon
  - Pangingisda

Mga Pangunahing Anyong Lupa

Kapatagan

Ang kapatagan ay isang pantay at malawak na anyong lupa. Mainam itong taniman ng iba't ibang pananim lalong-lalo na ng mga gulay. Isa sa pinakamalawak na kapatagan sa bansa ay ang Kapatagan ng Gitnang Luzon na tinaguriang “Kamalig ng Palay ng Pilipinas” dahil dito nagmumula ang malaking produksyon ng bigas sa bansa.

Bundok

Ang bundok ang pinakamataas na anyong lupa at di hamak na mas mataas kaysa burol. Ang pinakamataas na bundok sa Luzon ay matatagpuan naman sa kabundukan ng Cordillera – ang Bundok Pulag. Pinakamataas namang bundok sa buong Pilipinas ang Bundok Apo na matatagpuan sa Lungsod ng Kidapawan, North Cotabato.

Bulubundukin

Ang bulubundukin ay binubuo ng maraming magkahanay na bundok. Mas matataas at matatarik ang mga ito kaysa bundok. Ang pinakamahabang hanay ng mga bundok sa Pilipinas ay ang bulubundukin ng Sierra Madre sa lalawigan ng Cagayan, Isabela, Nueva Vizcaya, Quirino, Nueva Ecija, Aurora, at Quezon.

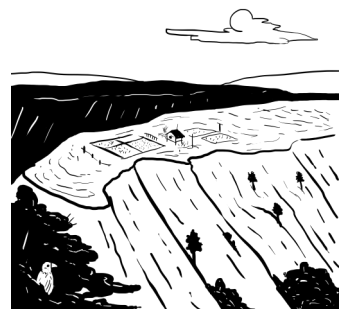
Burol

Ang burol ay mataas na parte ng lupa na mas maliit kaysa bundok. Pabilog ang hugis ng tuktok nito. Pinakatanyag na burol sa buong Pilipinas ang Chocolate Hills na matatagpuan sa bayan ng Carmen, Bohol. Ang burol na ito ay nagkukulay luntian tuwing panahon ng tag-ulan at kulay tsokolate naman tuwing tag-araw kaya't maraming nabibighani sa taglay nitong ganda.

Talampas

Ang talampas ay isang patag na lupa sa ibabaw ng bundok. Malamig ang klima dito dahil sa mataas na lokasyon nito. Ang pinakamalawak at pinakatanyag na talampas sa Pilipinas ay ang Baguio City na matatagpuan sa Benguet sa gawing Hilaga ng Luzon na kilala bilang “Summer Capital of the Philippines.”

Bulkan

Ang bulkan ay anyong lupa na mataas na gaya ng bundok. Ang bulkan ay maaring maglabas ng “lava” o mga tunaw na bato. Dalawa ang pinaka-aktibong bulkan sa bansa dahil sa sunod-sunod na naging pagsabog ng mga ito, ang Bulkang Mayon sa Albay at ang Bulkang Taal sa Batangas.

Lambak

Ang lambak ay isang mahaba at patag na lupa sa pagitan ng dalawang bundok o burol. Ang Lambak ng Cagayan na matatagpuan sa Rehiyon II ng Hilagang Luzon ang kilalang pinakamalaking lambak sa Pilipinas. Tanyag din ang Lambak ng La Trinidad sa Benguet na binansagang “Salad Bowl ng Pilipinas.”

Mga Pangunahing Anyong Tubig

Karagatan

Ang karagatan ang pinakamalaki at pinakamalalim na anyong tubig. Maalat ang tubig nito. Tinatayang nasa 72% ng ibabaw ng daigdig ang sinasakupan ng karagatan. Pinakamalapit sa bansang Pilipinas ang Karagatang Pasipiko na matatagpuan sa dakong silangan ng Pilipinas.

Dagat

Ang dagat ay malaking anyong tubig ngunit mas maliit sa karagatan. Makikita sa mapa ang mga dagat na nakapaligid sa bansa. Sa gawing kanluran ng bansa makikita ang Dagat Kanlurang Pilipinas, sa silangang bahagi naman ang Dagat Pilipinas at sa timog ng bansa makikita ang Dagat Celebes.

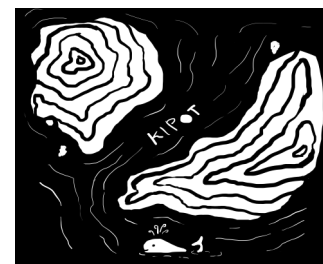
Golpo

Ang golpo ay bahagi ng karagatan na bahagyang napaliligiran ng lupa. Ang Golpo ng Ragay sa pagitan Quezon at Camarines Sur at Golpo ng Lingayen sa Pangasinan ay mga golpo na matatagpuan sa Luzon. Ang Golpo ng Albay at Golpo ng Lagonoy sa Camarines Sur ay ang dalawang malalaking golpo sa tangway ng Bicol.

Kipot

Ang kipot ay isang makitid na lagusan ng tubig sa pagitan ng dalawang mga pulo at nagdurugtong sa dalawang malalaking anyong tubig. Ang Kipot ng San Juanico ang isa sa kilalang kipot sa Pilipinas. Ang tulay ding ito ang itinuturing na pinakamahabang tulay sa buong Pilipinas.

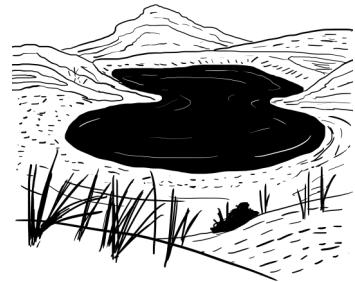
Tsanel

Ang tsanel ay isang anyong tubig na mas malawak kaysa sa isang kipot. Ito ay nagdurugtong sa dalawang malaking katawan ng tubig tulad ng dagat o karagatan. Isang magandang halimbawa nito ay ang Bashi Channel malapit sa Batanes sa gawing Hilaga ng bansa.

Lawa

Ang lawa ay anyong tubig na napaliligiran ng lupa. Hindi umaagos ang tubig na nagmumula rito at karamihan sa mga anyong tubig na ito ay tubig tabang o hindi maalat. Ang Lawa ng Laguna ng pinakamalaking lawa sa buong Pilipinas. Ang lawang ito ay napalilibutan ng mga lalawigan ng Rehiyon ng CALABARZON.

Talon

Ang tubig na nanggagaling sa isang talon ay bumabagsak mula sa ilog na karaniwang nasa isang mataas na lugar gaya ng bundok. Pinakatanyag na talon sa Pilipinas ang Talon ng Pagsanjan sa Laguna. Ipinagmamalaki rin ng Mindanao ang Talon ng Maria Cristina na matatagpuan sa Lungsod ng Iligan.

Ilog

Ang ilog ay isang mahaba, makipot, at paliko-likong anyong tubig na dumadaloy patungong dagat. Nagmumula ito sa maliit na sapa at itaas ng bundok o burol. Mayroong 132 na ilog sa Pilipinas at isa na rito ang Ilog ng Cagayan sa Hilagang-Silangan ng Luzon– ang pinakamahabang ilog sa buong Pilipinas.

Bukal

Ang bukal ay ang anyong tubig na sumusulpot mula sa mga siwang ng bato. Karaniwan itong matatagpuan sa mga dalisdis ng bundok o sa mga pook na may bulkan. Tanyag ang mga bukal sa Laguna kagaya ng Pansol Hot Spring. Mayroon ding mga bukal na kinukunan ng lakas ng *geothermal* tulad ng Bukal ng Tiwi sa Albay.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Punan ang tsart ng mga natutunan mong mga pangunahing anyong lupa at anyong tubig ng Pilipinas. Ilarawan ang katangian nito at magbigay ng isang halimbawa. Gawin ito sa sagutang papel.

Anyong Lupa at Tubig	Katangian	Halimbawa

E

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3 : Magtala ng limang anyong lupa at anyong tubig na tanyag sa buong Pilipinas. Sumulat ng isang salaysay kung paano nakatutulong ang mga ito sa turismo at pag-unlad ng ating bansa maging sa pamumuhay ng bawat tao. Gawin ito sa isang buong papel.

- Ang Pilipinas ay pinagkalooban ng maraming anyong lupa at anyong tubig na sagana sa mga likas na yaman.
- Pangunahing anyong lupa ng Pilipinas ang kapatagan, bundok, bulubundukin, burol at talampas. Ang iba pang mga anyong lupa na makikita dito ay ang bulkan at lambak.
- Karagatan, dagat, look, golpo, tsanel at kipot naman ang pangunahing anyong tubig sa bansa. Ang iba pang mga anyong tubig na matatagpuan dito ay ilog, lawa, talon, at bukal.
- Ang mga anyong lupa at anyong tubig ay lubos na mahalaga sa pamumuhay ng mga mamamayang tao. Kaya bilang isang Pilipino tungkulin nating ingatan ang lahat ng ito.

A

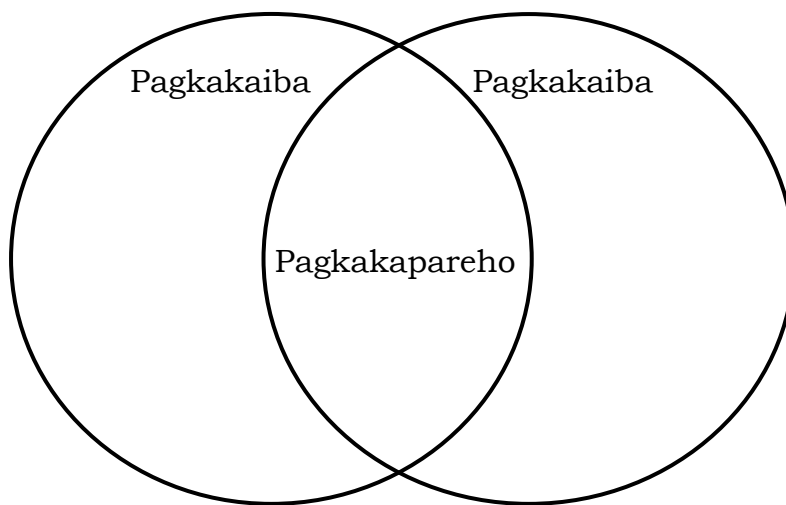
Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Paghambingin ang mga anyong lupa at anyong tubig gamit ang *Venn Diagram* sa ibaba. Isulat sa magkabilang tabi ang pagkakaiba ng bawat isa at sa gitna ang kanilang pagkakapareho.

Anyong Lupa

Kapatagan at Lambak

Bundok at Bulkan

Burol at Talampas

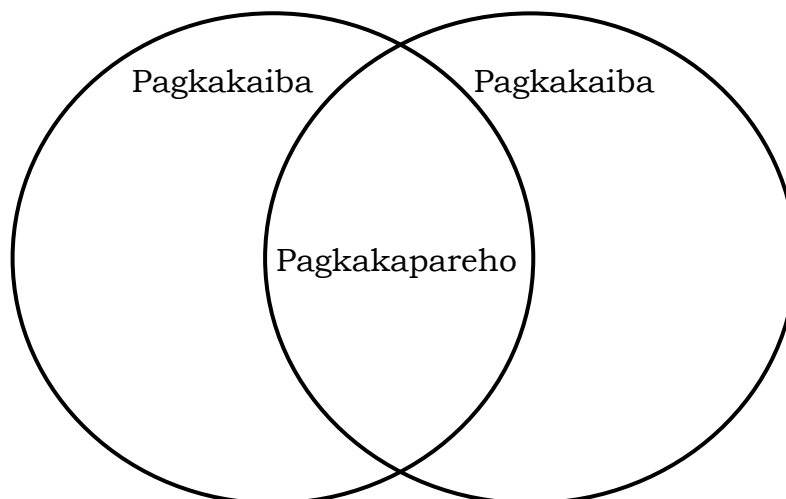

Anyong Tubig

Karagatan at Dagat

Kipot at Golpo

Kipot at Tsanel

Mga Paraan Upang Mabawasan ang Epekto ng Kalamidad

I

Aralin

Ang araling ito ay naglalayon na malaman mo kung ano ang wastong paraan sa pagtugon sa mga panganib. Sa pagtatapos ng aralin na ito, inaasahang ikaw ay makagawa ng mga mungkahi upang mabawasan ang masamang epekto dulot ng kalamidad at makagawa nang maagap at wastong pagtugon sa mga panganib.

Mahalagang malaman natin ang iba't ibang anyong lupa at anyong tubig na nakapaligid sa ating bansa upang kahit saan man tayo makarating masasabi natin at maipagmamalaki ang mga biyayang ito na sadyang sariling atin.

Ano-ano ang mga kalupaang madalas mong pinupuntahan? Ano-ano namang mga lugar na may tubig ang iyo ng narating?

D

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Piliin ang letra ng tamang sagot sa bawat bilang. Isulat ang letra ng sagot sa inyong sagutang papel.

- Ano ang pambansang ahensya sa Pilipinas na nakatutok para magbigay-alam sa mga kilos at kalagayan ng mga bulkan, lindol, at tsunami sa bansa?
  - DRRMC
  - PHIVOLCS
  - PAGASA
  - DOST
- Ang _____ ay di-pangkaraniwang paglaki ng alon sa dalampasigan dulot ng malakas na paglindol sa ilalim o sa baybay dagat.
  - Lindol
  - Tsunami
  - Super Typhoon
  - Storm Surge
- Naglalaman ng first aid kit, pagkain, tubig, damit, kumot, flashlight, ekstrang baterya at iba pa.
  - Emergency kit
  - Emergency box
  - Plastic bag
  - School bag
- Kung may Tsunami Alert Level 2 sa inyong lugar, ano ang inyong dapat gawin?
  - Huwag mabahala, walang pinaiiral na utos ng paglikas.
  - Maghanda, walang babala. Hindi kinakailangang lumikas.
  - Magmatyag. Maging alerto sa mga di-pangkaraniwang alon sa karagatan. Lumayo sa mga baybaying dagat at huwag magtungo sa dalampasigan.
  - Lumikas patungo sa mas mataas na lugar o papalayo sa baybaying dagat.

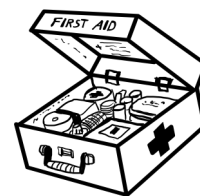
5. Habang lumilindol, ano ang nararapat nating gawin kung tayo ay nasa labas ng bahay?

a. Yumakap sa poste ng kuryente para hindi matumba.

Ano ang dapat gawin para maging handa sa kalamidad? Ano ang mga paraan o hakbang na dapat sundin sa oras na magkaroon ng kalamidad?

Bago ang lindol:

- Alamin ang mga panganib dulot ng lindol sa inyong lugar.
- Ilagay o itago sa pinakaibaba at ligtas na parte ng istante ang mga babasagin, mga nakalalasong kemikal, at mga bagay na madaling magliyab.
- Alamin ang mga daan palabas.
- Alamin kung saan matatagpuan at matutong gamitin ang mga fire extinguisher, first aid kit, alarm, gamit pang komunikasyon, at emergency exit.
- Magdala ng “Emergency Kit” na naglalaman ng first aid kit, pagkain, tubig, damit, kumot, flashlight, extrang baterya, at iba pa.
- Regular na magsagawa at makilahok sa mga earthquake drill.

Habang lumilindol:

- Gawin ang “DUCK, COVER, and HOLD”.
- Kung nasa loob ng isang matibay na bahay o gusali, manatili sa loob. Maging mahinahon.
- Kung kakayanin, buksan nang mabilis ang pintuan.
- Magtago sa ilalim ng matibay na mesa at humawak sa paanan nito. Kung walang mesa, takpan ng mga kamay ang ulo at batok.
- Lumayo sa bintana at pintong babasagin, istante, cabinet, at iba pang mabibigat na mga bagay.
- Mag-ingat sa maaaring bumagsak na mga bagay. Maging alerto at mapagmasid sa kapaligiran.
- Kung nasa labas, pumunta sa isang ligtas na lugar.
- Lumayo sa mga puno, poste ng kuryente, pader, at iba pang istruktura na maaaring bumagsak o matumba.
- Lumayo sa gilid at dalisdis ng mga bundok na maaaring gumuho.
- Kung nasa tabing dagat at nakaramdam ng malalakas na lindol, mabilis na lumikas sa mas mataas na lugar.

Matapos ang lindol:

- Matapos ang pagyanig, piliin ang pinakamabilis at pinakaligtas na daan palabas ng gusali.
- Maging handa sa aftershocks
- Huwag gumamit ng elevator o escalator

- Huwag pumasok sa mga gusaling may sira
- Suriin ang sarili at mga kasama kung nagtamo ng pinsala
- Kung kinakailangang lisanin ang tahanan, mag-iwan ng mensahe na nakasaad ang lugar na patutunguhan. Dalhin ang emergency supply kit.
- Patuloy na makinig sa mga anunsyo at babala gamit ang radyong de baterya.
- Maaaring magkaroon ng tsunami.

Tsunami

Ang tsunami ay di pangkaraniwang paglaki ng alon sa dalampasigan dulot ng malakas na paglindol sa ilalim o sa baybay dagat.

Narito ang mga paraan sa paghahanda sa tsunami:

- Ihanda ang *Emergency Kit* at ilagay sa lugar na madaling makita
- Maging pamilyar sa inyong lugar. Alamin ang taas ng inyong lugar mula sa lebel ng dagat at ang layo nito mula sa baybayin.
- Maging handa sa anumang babala o senyalas ng tsunami gaya ng mabilis na pagtaas ng lebel ng tubig dagat.
- Kapag nagkaroon ng isang paglindol at ikaw ay nasa baybaying dagat, buksan ang inyong radyo at alamin kung mayroong babala para sa tsunami.
- Alamin ang *protocol* ng paglikas sa tsunami.

Tsunami Alert Level sa Pilipinas

Sa panahon ng bagyo, inilalabas ang public storm warning para bigyan ang publiko ng babala sa pagdating ng masamang panahon.

Alert Level	Mga Dapat Gawin
0 Huwag mabahala	Walang pinairal na utos ng paglikas.
1 Maghanda	Walang babala. Hindi kinakailangang lumikas.
2 Magmatyag	Maging alerto sa mga di-pangkaraniwang alon sa karagatan. Lumayo sa mga baybaying dagat at huwag magtungo sa dalampasigan.
3 Lumikas	Agarang lumikas patungo sa mas mataas na lugar o papalayo sa baybaying dagat.

Bagyo

Signal No. 1

- Isang bagyo ang paparating sa lugar.
- Inaasahan ang hanging may bilis na 30 hanggang 60 kph.
- Inaasahan ang pabugso-bugsong ulan sa loob ng 36 oras. (Kung nabuo ang bagyo malapit sa lugar, mas maiikli ang palugit na ilalagay sa ulat-panahon hinggil sa pagdating ng hangin.

Mga Paalala:

- Kapag lumakas at kumilos papalapit ang bagyo, maaaring itaas ang warning signal.
- Pinapayuhan ang lahat na makinig sa pinakahuling ulat-panahon mula sa PAGASA kada anim na oras.

- Maaaring isagawa ang pang-araw-araw na mga trabaho at gawain maliban na lang kung bumaha.
- Itinaas na ang pagkaalerto ng mga pangkat na tutugon sa epekto ng bagyo.

Signal No. 2

- Isang bagyo ang paparating sa lugar.
- Inaasahan ang hanging may bilis na 60 kph hanggang 100 kph sa loob ng 24 oras.

Mga Paalala:

- Mapanganib sa maliliit na sasakyang pandagat ang karagatan pati na ang mga dalampasigan.
- Higit na atensiyon ang kailangang ibigay sa pinakahuling posisyon, direksiyon, bilis, at lakas ng bagyo habang kumikilos ito patungo sa isang lugar.
- Pinag-iingat ang publiko lalo na ang mga naglalakbay sa karagatan.
- Huwag palalabasin ng bahay ang mga bata.
- Itago o ihanda ang mga ari-arian bago pa tumaas ang warning signal.
- Kumikilos na ang disaster preparedness agencies/organizations para paghandain ang kanilang mga komunidad.

Signal No. 3

- Isang bagyo ang paparating sa lugar.
- Inaasahan ang hanging may bilis na 100 kph hanggang 185 kph sa loob ng 18 oras.

Mga Paalala:

- Delikado ang lagay ng panahon sa mga apektadong lugar.
- Lubhang delikado sa lahat ng uri ng sasakyang pandagat ang karagatan at mga dalampasigan.
- Mapanganib ang paglalakbay lalo na sa dagat at papawirin.
- Kumikilos na ang mga disaster preparedness unit.
- Pinapayuhan ang lahat na manatili sa mga gusaling matibay ang pagkakatayo, lumikas sa mabababang lugar, at lumayo sa mga pampang ng ilog o sa mga dalampasigan.
- Maging alerto sa pagdaan ng mata ng bagyo na maaaring matukoy sa pamamagitan ng biglang pagbuti ng panahon na agad namang susundan ng pagsama, na may dalang malalakas na hangin na madalas na nagmumula sa hilaga.
- Kapag tumama na sa lugar ang mata ng bagyo, huwag lumabas sa lugar na tinitigilan dahil makalipas lang ang isa hanggang dalawang oras, babalik din ang pinakamasamang lagay ng panahon na may dalang ubod ng lakas na hangin galing timog.
- Suspendido ang mga klase sa lahat ng antas at hindi dapat pinapayagang lumabas ng bahay ang mga bata.

Signal No. 4

- Isang malakas na bagyo ang darating sa lugar.
- Inaasahan ang hanging may bilis na 185 kph o mahigit pa sa loob ng 12 oras.

Mga Paalala:

- Maaaring maging sanhi ng matinding pagkawasak sa komunidad ang sitwasyon.
- Dapat kanselahin ang lahat ng biyahe. Manatili sa loob ng bahay.
- Dapat nang maisagawa ang lahat ng paglikas patungo sa mas ligtas na lugar. Malaki ang posibilidad na tamaan ang lugar ng mata ng bagyo.
- Habang papalapit ang mata ng bagyo, patuloy ang paglala ng lagay ng panahon, na may hatid na mga hanging galing hilaga, papalakas hanggang sa pinakamatindi nito.

Super Typhoon

- Isang ubod ng lakas na bagyo ang darating sa lugar.
- Inaasahan ang hanging may bilis na 220 kph o mahigit pa sa loob ng 12 oras.

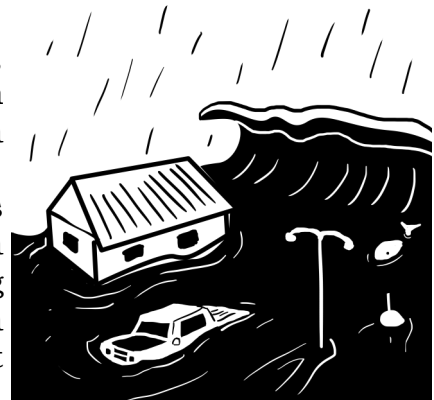
Mga Paalala:

- Maaaring maging sanhi ng ubod ng tinding pagkawasak o delubyo sa komunidad.
- Dapat kanselahin ang lahat ng biyahe. Manatili sa loob ng bahay.
- Dapat nang maisagawa ang lahat ng paglikas patungo sa mas ligtas na lugar. Malaki ang posibilidad na tamaan ang lugar ng mata ng bagyo.
- Habang papalapit ang mata ng bagyo, patuloy ang paglala ng lagay ng panahon, na may hatid na mga hanging galing hilaga, papalakas hanggang sa pinakamatindi nito.
- Isang biglang pagbuti ng panahon ang mararanasan, na nangangahulugang nasa ilalim na ng mata ng bagyo ang lugar.

Dahil sa malakas na hangin dulot ng bagyo, maaring makaranas ng daluyong ng bagyo o ng tinatawag na *storm surge* ang mga taong nakatira malapit sa dalampasigan. Dito nagkakaroon ng hindi pangkaraniwang pagtaas ng tubig sa dagat o karagatan na nagdudulot ng malawakang pagbaha na maaaring umabot ng ilang kilometro mula sa baybaying dagat. Ang *storm surge* ay maaaring makapaminsala at tangayin ang anumang bagay na dadaanan nito.

Ano ang maaaring gawin kapag may *storm surge*?

- Makinig sa kinauukulan; tumutok sa radyo, TV, o internet para sa mga ulat-panahon mula sa PAGASA at iba pang katuwang na ahensya ng gobyerno
- Maghanda sa posibilidad ng paglikas sa mas mataas na lugar o evacuation center bago pa man magkaroon ng storm surge. Maging mahinahon. Maghanda at magdala ng mga gamit tulad ng damit, pagkain at inumin, first aid kit, flashlight, at radyong de baterya.

Baha

Bago ang Baha

- Makinig sa kinauukulan; tumutok sa radyo, TV, o internet para sa mga ulat-panahon mula sa PAGASA at iba pang katuwang na ahensiya ng gobyerno.
- Maghanda sa posibilidad ng paglikas sa mas mataas na lugar o evacuation center bago pa man magkaroon ng storm surge. Maging mahinahon. Maghanda at magdala ng mga gamit tulad ng damit, pagkain at inumin, first-aid kit, flashlight, at radyong de-baterya.
- Lumikas sa mataas na lugar. Lumayo nang hindi bababa sa 500 metro mula sa patag na baybayin kung direktang tatamaan.

Kung may babala ng baha

- Maging handa sa posibilidad ng pagbaha kung patuloy ang pag-ulan. Ang pagbaha ay mangyayari kung ang lupa ay napuno na ng tubig-ulan.
- Makinig sa radyo o manood sa telebisyon para sa “emergency instructions.”
- Mag-imbak ng malinis na tubig na tatagal ng tatlong araw sakaling mawalan ng water supply.
- Dalhin at isilong ang mga alagang hayop sa mataas na lupa.
- Kung kinakailangang lumikas, gawin ito agad ng mahinahon bago malubog sa tubig-baha.
- Ilagay ang mga kagamitan sa mataas na bahagi ng bahay.
- Bago lumikas isara ang buong kabahayan.

Pagkatapos ng baha

- Mag-ingat sa pagpasok sa bahay at gumamit ng flashlight.
- Huwag kainin ang natirang pagkain at tubig sa loob ng bahay, kung hindi pa tiyak na hindi ito naabot ng baha.
- Ipagbigay-alam sa kinauukulan ang mga putol na kawad ng kuryente o telepono.
- Iwasang pumunta at huwag makiusyoso sa lugar ng sakuna.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Ipaliwanag sa pamamagitan ng dalawa o tatlong pangungusap ang mga sakunang naidudulot ng mga sumusunod na kalamidad sa ibaba. Gawin ito sa sagutang papel.

1. Lindol - _____
2. Tsunami - _____
3. Bagyo - _____
4. Storm Surge - _____
5. Baha - _____

E

Ang kalagayan ng bansang Pilipinas sa Pacific Ring of Fire ay nagdudulot ng madalas na paglindol, pagputok ng bulkan, at pagpasok ng mga bagyo sa ating bansa. Hindi natin ito maiiwasan ngunit ang sakunang dulot nito ay maari nating paghandaan.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3 : Pagmasdan ang larawan sa ibaba. Anong kalamidad ang ipinapakita rito? Paano natin ito maiiwasan sakaling maulit muli ito sa ating bansa?

- Ang kalamidad ay Itinuturing na mga pangyayaring nagdudulot ng malaking pinsala sa kapaligiran, ari-arian, kalusugan, at sa mga tao sa lipunan.
- Maraming mga paraan upang maiwasan ang mga sakunang dulot ng kalamidad.
- Sa tulong ng Disaster Risk Reduction Management Council (DRRMC), itinuturo sa ating paaralan ang mga paraan kung paano paghandaan at ililigtas ang ating sarili at ang ating pamilya sa panahon ng kalamidad.
- Ang maagap at wastong pagtugon sa mga panganib ay malaking tulong upang mabawasan ang masamang epekto dulot ng kalamidad.

A

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4 : Kumpletuhin ang table sa ibaba. Magbigay ng mga mungkahi kung paano makaiiwas sa mga sakunang dulot nito. Gawin ito sa sagutang papel.

Lindol	Tsunami	Bagyo	Storm Surge	Baha

Kahalagahan ng mga Katangiang Pisikal sa Pag-unlad ng Bansa

Aralin

I

Ang Pilipinas ay binubuo ng 7,109 mga pulo na napalilibutan ng iba't ibang bahagi ng anyong tubig. Matatagpuan ito sa bahagi ng Pacific Ring of Fire sa gitna ng ekwador. Dahil sa pagiging isang bansang arkipelago maraming likas na yaman na tinataglay ang bansang Pilipinas. Lubos itong mahalaga dahil dito kinukuha ang lahat ng pangangailangan ng mga tao.

Ang katangiang pisikal na ito ng Pilipinas ang dahilan ng pagiging sagana nito sa likas na yaman. Ang mga kapakinabangan sa pisikal na katangiang ito ay mahalaga sa pag-unlad ng bansa.

Gaano nga ba kahalaga ang katangiang pisikal ng Pilipinas sa pag-unlad nito?

Sa pagtatapos ng araling ito, inaasahang ikaw ay makapagbigay ng konklusyon tungkol sa kahalagahan ng mga katangiang pisikal sa pag-unlad ng bansa.

Dahil sa pagiging arkipelago ng Pilipinas, maraming yamang tubig na nakapalibot dito tulad ng dagat, look, golpo, lawa, talon, at ilog na ginagawang pangisdaan, pinagkukunan ng inumin, daanan ng mga sasakyang pantubig, at pinagkukunan ng enerhiya. Marami ring yamang tubig ang bansa ang dinarayo ng mga turista at nagbibigay ng hanap-buhay sa maraming tao.

Nabiyayaan din ang malawak na kalupaan ang bansang Pilipinas. Dahil sa malulusog at matatabang kapatagan naging mainam itong taniman ng iba't ibang pananim gaya ng tubo, mais, palay, at mga gulay na siyang ikinabubuhay ng mga tao.

Mahahaba rin ang mga bulubundukin sa Pilipinas. Bukod sa mga puno at halamang taglay nito, nagsisilbi rin itong panangga sa pumapasok na bagyo sa ating bansa. Ang iba pang yamang lupa na gaya ng bundok, burol, talampas, at bulkan na bukod sa napakaraming kapakinabangan naibibigay para sa mga pangunahing pangangailangan ng tao.

D

Malaki ang naidudulot sa Pilipinas ng pagiging mayaman nito sa mga katangiang pisikal. Maraming kapakinabangan ang hatid nito sa mga mamamayan ng bansa. Ito rin ang nag-aangat sa turismo na nagiging dahilan ng pag-unlad ng ekonomiya.

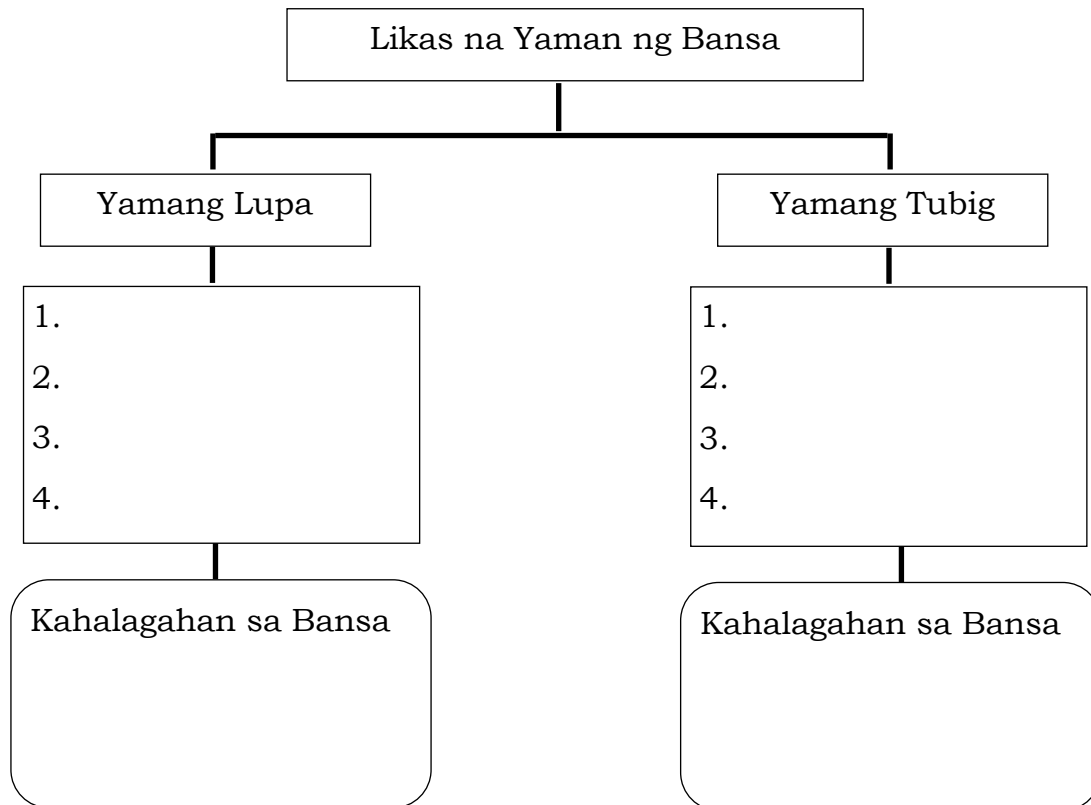
Dahil sa pagiging arkipelago ng Pilipinas, maraming yamang tubig na nakapalibot dito tulad ng dagat, look, golpo, lawa, taon, at ilog na ginagawang pangisdaan, pinagkukunan ng inumin, daan ng mga sasakyang pantubig, at pinagkukunan ng enerhiya. Marami ring yamang tubig ang bansa ang dinarayo ng mga turista at nagbibigay ng hanap-buhay sa maraming tao.

Turismo sa Pilipinas

Isa ang Pilipinas sa mga bansang biniyayaan ng Maykapal ng likas na yaman na sadyang maipagmamalaki sa buong mundo. Ang magagandang tanawing likas sa Pilipinas ang nagpapalakas at nagpapaunlad sa turismo ng bansa.

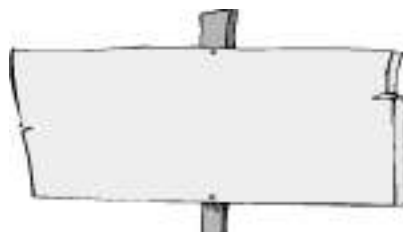
Ang turismo ay isang paraan ng panghihikayat sa mga dayuhan na bisitahin at tingnan ang ganda ng bansang Pilipinas. Ang turismo ay isang bahagi ng ekonomiya ng bansa na may malaking ambag sa pag-unlad nito.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1 : Magbigay ng 4 anyong lupa at anyong tubig ng Pilipinas. Ipaliwanag ang kahalagahan nito sa pag-unlad ng bansa. Isulat ang inyong sagot sa sagutang papel.

E

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Mag-isip ng isang *slogan* tungkol sa kahalagahan ng mga katangiang pisikal sa pag-unlad ng bansang Pilipinas. Isulat ito sa isang sagutang papel.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Ibigay ang kahalagahan ng mga sumusunod na katangiang pisikal ng bansa. Isulat ang sagot sa inyong sagutang papel.

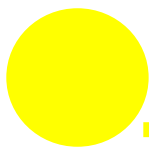
1. Bulubundukin _____
2. Dalampasigan _____
3. Kapatagan _____

- Ang Pilipinas ay binubuo ng malalaki at maliliit na mga pulo kaya't tinatawag itong isang bansang arkipelago.
- Maraming malalawak na kapatagan ang Pilipinas. Mahahaba rin ang mga bulubundukin dito na likas na panangga ng bansa sa mga dumara-ting na bagyo. Magaganda rin ang mga bundok, bulkan, at burol na matatagpuan dito.
- Nakahihikayat ding puntahan ang kagandahan ng mga dalampasigan, talon, ilog, na makikita sa iba't ibang dako ng bansa.
- Ang mga katangiang pisikal ng ito ng bansang Pilipinas ay mahalaga sa ikauunlad ng bansa.
- Malaki ang pakinabang ng turismo sa mga magagandang tanawing ito. Maraming mga turista sa loob at labas ng bansa ang bumibisita sa mga magagandang lugar upang magbakasyon at tingnan ang ganda ng kalikasan ng bansa.
- Malaki ang naitutulong ng turismo sa Pilipinas sapagkat ito ang nagsusulong sa pag-unlad ng ekonomiya upang matugunan ang mga pangangailangan ng mga mamamayan sa pagkain, edukasyon, transportasyon, at iba pa.

A

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Gumawa ng isang sanaysay ukol sa kahalagahan ng katangiang pisikal ng Pilipinas at kung paano ito nakatutulong sa pag-unlad. Gawing gabay ang mga sumusunod na tanong. Gawin ito sa sagutang papel.

1. Ano-ano ang katangiang pisikal ng bansa? Magbigay ng halimbawa at ilarawan ito.
2. Paano nakatutulong sa paglago ng turismo ang katangiang pisikal ng bansa?
3. Bakit mahalaga ang katangiang pisikal ng bansa sa pag-unlad nito?
4. Anong maaaring maging hadlang upang hindi umunlad ang ating bansa?
5. Bilang isang bata, paano ka makatutulong sa pangangalaga sa yamang likas ng bansa?

Susi sa Pagwawasto

Week 1

Susi sa Pagwawasto	1. tama 2. tama 3. tama 4. tama 5. tama 6. mali 7. tama 8. tama 9. tama 10. tama
Susi sa Pagwawasto	1. tao o mamamayan 2. teritoryo 3. pamahalaan 4. soberanya o gap na kalayaan
Susi sa Pagwawasto	1. bansa 2. tao 3. kultura 4. elemento 5. pilipinas
Susi sa Pagwawasto	1. / 2. X 3. X 4. / 5. /
Susi sa Pagwawasto	1. b 2. c 3. a 4. e 5. d

Week 2

Susi sa Pagwawasto	1. HK- hilagang-kanluran 2. HS- hilagang-silangan 3. TK- timog-kanluran 4. TS- timog-silangan
Susi sa Pagwawasto	1. b 2. a 3. a 4. c 5. b
Susi sa Pagwawasto	H- Taiwan K- Vietnam T- Indonesia S- Micronesia at Marianas Islands
Susi sa Pagwawasto	1. k 2. h 3. k 4. t 5. t 6. s 7. t 8. h 9. t 10. k
Susi sa Pagwawasto	1. c 2. b 3. a 4. c 5. b 6. c 7. b 8. d 9. a 10. d

Week 3

Susi sa Pagwawasto	1. 400 2. 1,200 3. 4,500 4. 3,900 5. 150,000
Susi sa Pagwawasto	1. Asya 2. Timog-silangan 3. 7,107 4. 300,000 5. 40° - 21° 6. 116° - 127° 7. 1987 8. y'ami 9. balabac 10. mapa
Susi sa Pagwawasto	1. c 2. d 3. e 4. b 5. a
Susi sa Pagwawasto	1. a 2. b 3. a 4. d 5. b 6. a 7. a 8. d 9. c 10. a

Week 4

Susi sa Pagwawasto	1. Taiwan 2. Karagatang pasipiko 3. Dagat Celebes 4. Indonesia 5. Dagat Kanluran ng Pilipinas
Susi sa Pagwawasto	1. / 2. / 3. / 4. / 5. /
Susi sa Pagwawasto	1. Pulo sa Saluag 2. Karagatang Pasipiko 3. Pulo ng Y'ami 4. Bashi Channel 5. Dagat Kanluran ng Pilipinas 6. Lokasyon 7. Heograpiya 8. Maritime o Insular 9. Relatibong Lokasyon 10. Dagat Celebes
Susi sa Pagwawasto	1. a 2. c 3. c 4. a 5. c 6. b

Week 5-6

Susí sa Pagwawasto 4	
1. Ang kapatagan ay patag na lupa samantalang ang lambak ay patag na lupa sa gitna ng dalawang bundok.	1. Ang bundok ay pinakamataas na anyong lupa ngunit ang bulkan ay tulad ng bundok ng pumputok.
2. Ang bundok ay pinakamataas na anyong tubig samantalang ang dagat ay mas maliit kaysa bundok.	3. Ang burol ay anyong lupa na mas maliit sa bundok ngunit ang talampas ay patag na lupa sa itaas ng bundok.
1. Ang karagatan ay pinakamalawak ng anyong tubig samantalang ang dagat ay mas maliit kaysa karagatan.	
2. Ang kipot ay makitid na lagusan ng tubig samantalang ang golpo ay bahagi ng karagatan.	

Susí sa Pagwawasto 1		1. d 2. b 3. a 4. d
Anyong Lupa at Tubig	Katangian	Halimbawa
Bundok	Pinakamataas na anyong lupa	Bundok Apo
Bulkan	Mataas na gaya ng bundok na naglalabas ng lava	Bulkan Taal
Burol	Mataas na parte ng lupa na mas maliit kaysa bundok	Chocolate Hills
Dagat	Malaking anyong tubig ngunit mas maliit kaysa ka-ragatan	Dagat Celebes
Ilog	Mahaba, makipot, at paliko-likong anyong tubig	Ilog Pasig
Susí sa Pagwawasto 2		

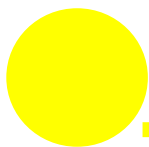
Week 7

Susí sa Pagwawasto 1		1. b 2. b 3. a 4. c 5. c
Susí sa Pagwawasto 2	1. Lindol- nakasisira ng mga bahay at mga gusali 2. Tsunami- nagdulot ng pagkasisira ng mga pananim at pagkittil ng buhay ng tao 3. Bagyo- nasira ang mga bahay at pananim. Nagdulot ng pagbaha at minsan pagkamatay ng tao 4. Storm- Surge- nagdulot ng pagkasisira ng pananim at pagkasisira ng mga bahay at iba pang uri-arian 5. Baha- nagdulot ng pagkawasak ng lupa, landslide, soil erosion at iba pang sakuna	

Susì sa Pagwasto 3				
Lindol	Ihanda ang Emergency kit at ilagay sa lugar na maddaling Makita.	Bagyo	Maghanda sa post-bilidad ng paglikas sa mas mataas na lugar o evacuation center bago pa man magkaroon ng storm surge.	Lumikas sa mataas na lugar. Lumayo nang hindi bababa sa 500 metro mula sa patag na baybayin kung direkta ang baha
Alamín ang mga panganib dulo't ng lindol sa inyong lugar.	Dapat ng maisagawa ang lahat ng paglikas patungo sa mas ligtas na lugar. Malaki ang posibilidad na ta-maan ang lugar ng mata ng bagyo.	Tsunami	Strom Surge	Baha

Week 8

Susì sa Pagwasto 1	-ayon sa pagpapasya ng guro	Susì sa Pagwasto 2	-ayon sa pagpapasya ng guro	Susì sa Pagwasto 3	-ayon sa pagpapasya ng guro	Susì sa Pagwasto 4	-ayon sa pagpapasya ng guro
--------------------	-----------------------------	--------------------	-----------------------------	--------------------	-----------------------------	--------------------	-----------------------------

Sanggunian

Batayang Aklat:

Araling Panlipunan 4 (Kagamitang ng Mag-aaral)
Aralin 7: Ang Pilipinas bilang Isang Bansang Insular
pahina 48-52

Google Website:

Presentation Retrieved from emaze.com/@AZFWCOFO
https://en.wikipedia.org/wiki/Malaca%C3%B1ang_Palace

Humanities (Society) Retrieved from <https://lrmds.deped.gov.ph/create/category/8?page=2>

Philippines Department of Tourism Retrieved from <http://www.tourism.gov.ph/phil>

PAGPAPALAGO NG TURISMO NG PILIPINAS Retrieved from <https://pagpapalagongturismo.blogspot.com>

Travel Destinations Retrieved from <https://wanderwisdom.com/travel-destinations>

Heograpiya ng Pilipinas Retrieved from <https://heopinasblog.wordpress.com/pangkabuhayan/>

Tungkulin ng isang Muslim Retrieved from <http://homeworks-edsci.blogspot.com>

Philippine Cultural Education Retrieved from <https://philippineculturaleducation.com.ph>

Bundok Pulag Retrieved from https://tl.wikipedia.org/wiki/Bundok_Pulag

Sierra Madre Retrieved from [https://www.wikiwand.com/tl/Sierra_Madre_\(Pilipinas\)](https://www.wikiwand.com/tl/Sierra_Madre_(Pilipinas))

Mga Anyong Lupa Retrieved from <http://schoolhomeworkcoach.blogspot.com>

Ano-ano ang pangunahing anyong lupa at anyong tubig sa bansa? Retrieved from <https://brainly.ph/question/554206#readmore>

Statistics and probability Retrieved from <https://lrmds.deped.gov.ph/create/category>

Interactive Learning Resources for Southeast Asian Languages, Literatures and Cultures Retrieved from <http://www.seasite.niu.edu>

Ang Pilipinas Retrieved from <https://www.gov.ph/ang-pilipinas>

PAGASA Retrieved from <http://kidlat.pagasa.dost.gov.ph>

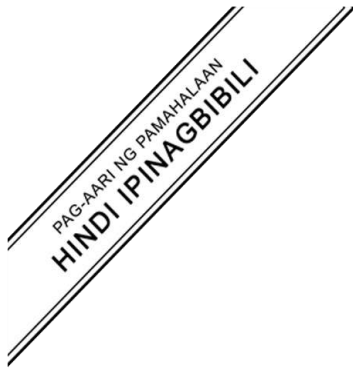
The Philippine Public Storm Warning Signals Retrieved from <https://www.officialgazette.gov.ph/laginghanda>

Natural Disasters Retrieved from <https://safesteps.com/main/Filipino/natural-disasters>

Mapa ng Mundo Retrieved from <https://mimirbook.com/tl/1c5159fe23c>

Singsing ng Apoy ng Pasipiko Retrieved from https://tl.wikipedia.org/wiki/Singsing_ng_Apoy_ng_Pasipiko

Phivolcs Retrieved from <https://www.phivolcs.dost.gov.ph>

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education Region 4A CALABARZON

Office Address: Gate 2 Karangalan Village, Cainta, Rizal

Landline: 02-8682-5773, local 420/421

Email Address: lrmd.calabarzon@deped.gov.ph

